

1059064 / 014 / 001

(2)

101 000

מחקרי יהודה ושומרון

קובץ יא

עורך ד"ר יעקב אשל

מכון המחקר, המכללה האקדמית יהודה ושומרון, אריאל
תשס"ב, 2002

ועדת המערכת: **פרופ' פנחס אלפרט**, אוניברסיטת תל-אביב
פרופ' חנן אשל, אוניברסיטת בר-אילן
פרופ' גיורא גולדברג, אוניברסיטת בר-אילן
ד"ר יעקב מימרן, משרד התשתיות הלאומיות, ירושלים
פרופ' אהוד נצר, האוניברסיטה העברית, ירושלים
פרופ' משה פינטהוס, האוניברסיטה העברית, ירושלים
פרופ' יהושע שוורץ, אוניברסיטת בר-אילן

EM3 (11/12)
ת"א

1059064-004-001
הספרייה הווירטואלית
שער ציון - בית אריאלה
שד' שאול המלך 25, ת"א
טל' 03-6911111

(2)

הכנס ה-11 של מחקרי יהודה ושומרון נערך במסגרת הפעילות של מרכז המו"פ האזורי - השומרון ובקעת הירדן. קובץ זה יוצא לאור בסיוע מרכז המו"פ האזורי.

ה פ ק ה

מנהל ועורך מדעי ראשי
פרופ' אבי דגני
החוג לגיאוגרפיה אוניברסיטת תל-אביב

מחקרים ופרסומים בגיאוגרפיה
מפעל לקידום ידע ארץ-ישראל
אוניברסיטת תל-אביב

ניהול המערכת: **דליה אמיר**

עריכה לשונית, התקנה ועימוד: **אורנה גלבוז**

תמלול וסדר מחשב: **אסתר קרת**

עיצוב העטיפה: **מ.א. מעצבים**

לוחות והדפסה: **דרור תעשיות דפוס בע"מ**

הכנה גרפית לדפוס: **דליה ומנחם אגוזי**

מקוואות טהרה וכלי אבן בארץ בנימין בימי הבית השני

מישל יתאח

רשות העתיקות, מרחב הצפון

מקוואות טהרה וכלי אבן מאפיינים את התרבות החומרית היהודית של ימי הבית השני. בשלהי תקופת הבית השני נהגו היהודים הקפדה יתרה בשמירת דיני טהרה, עובדה הבאה לידי ביטוי בהלכות רבות (למשל: תוספתא, מקוואות, מהדורת צוקרמנדל, 652–661). מסיבה זו משמשים המקוואות וכלי האבן סימן מובהק – גם בהיעדר מידע נוסף – לזיהוי אתרים, שיהודים ישבו בהם. איתור מקוואות ומיפוי תפוצתם של כלי אבן מאפשרים לשחזר את תחום היישוב היהודי בימי הבית השני ואמנם, דוד עמית (תשנ"ח) שחזר את תחומי היישוב היהודי בצפון הר חברון על פי מציאותם של מקוואות הטהרה. במאמר זה נעשה ניסיון ראשון לשחזר את דגם היישוב היהודי בימי הבית השני בארץ בנימין בהסתמך על המידע אודות המקוואות וכלי האבן שנמצאו באזור.

הממצאים הארכאולוגיים מעידים על שגשוג יישובי בארץ בנימין החל מן התקופה ההלניסטית. בתקופה הרומית גדל מספר היישובים ולשיאו הגיע בתקופה הביזנטית (מגן ופנקלשטיין, תשנ"ג, 27–28). נראה, כי בשלהי ימי הבית השני שגשג היישוב היהודי באזור זה והגיע לשיא שלא נודע קודם לכן. לאחר המרד הגדול, ובעיקר לאחר מרד בר־כוכבא, חלה ירידה משמעותית בעצמתו של היישוב היהודי באזור (מגן, תשנ"ה; יתאח וברוך, תשס"א).

מקוואות טהרה

הלכות המקוואות נמסרו במשנה במסכת מקוואות. מקווה הטהרה חייב היה להיות מחובר לקרקע, ובשל כך נחצבו המתקנים בסלע. נראה, כי המקוואות החלו להופיע בתקופה החשמונאית והשימוש בהם בארץ בנימין נמשך עד ימי מרד בר־כוכבא (רייך, תשמ"ח). בתקופת המשנה והתלמוד חלה ירידה במספר המקוואות.

עד כה פורסמו ממצאים ממקוואות אחדים, שנחשפו בארץ בנימין, הממוקמים בחירבת ניסיה (Bimson & Livingston, 1987), באל-עלליאת (פטריך, תשמ"ב), בקאלאנדיה, בגבעון ובבית-חורון (מגן, תשמ"ח, 17). במהלך סקר ארכאולוגי, שנערך באזור בנימין, התגלו שמונה מקוואות טהרה, שלא נודעו קודם לכן.¹ מקוואות אלה מצטרפים לשבעת המקוואות המוכרים כבר ממחקרים קודמים (מפה 1 וטבלה 1). לרוב ניתן להבחין בתכנית אחידה של המקוואות, הכוללת: מבוא מדורג המוליך אל חזית, שפתח כניסה אל חדר

1. תיעוד המקוואות באזור ארץ בנימין נעשה על-ידי מחבר מאמר זה מטעם קצין המטה לארכאולוגיה ביהודה ושומרון בשנים 1991–1994. סקר התיעוד נערך באתרים שנפגעו מעבודות הכשרת קרקע לחקלאות ולבנייה. המידע שנאסף במהלך הסקר נשמר בתיקי תיעוד, המציגים תמונת מצב נאמנה של הממצא הארכיטקטוני, ממצא כלי החרס וממצא אחר, שנמצא בשטח. עבודת התיעוד הקיפה 300 אתרים. תיקי התיעוד שמורים בארכיון קצין המטה לארכאולוגיה ביהודה ושומרון.

מפה 1: מפת תפוצת המקוואות בארץ בנימין

הטבילה נקבע בה. מן הפתח ירדו אל קרקעית החדר במדרגות, שנחצבו למלוא רוחב המתקן. מדרגה צרה נוספת סייעה ליורדים אל אגן הטבילה, שנחצב אף הוא למלוא רוחב החדר. קרקעית המתקן, דפנותיו ולעתים אף תקרתו כוסו בטיח, שהיה אטום למים. על פי המקורות נדרשה במקוואות כמות מנימלית של מים בלתי שאובים בנפח של ארבעים סאה (500 עד 1,000 ליטרים). לרוב מולאו המקוואות במי נגר עליו, שהגיעו אל המקוואה בכוח המשיכה. לרוב באמצעות תעלה.

טבלה 1: מקוואות טהרה מוכרים בארץ בנימין

מספר	האתר	נ"צ	המקור	הערות
1	בית עור תחתא	14465/15825	מגן, תשמ"ח, הערה 13	
2	שבלי	14020/15585	מגן ופנקלשטיין, תשנ"ג, 116, סעיף 127	
3	חירבת ניסיה	13940/16760	Bimson & Livingston, 1987	
4	אל-גיב	14190/16980	מגן, תשמ"ה, הערה 12	
5	קאלאנדיה	14190/16980	מגן, תשמ"ד	
6	חירבת ביר א-דוולי	16545/14495	נחפר על-ידי צור אבלס, טרם פורסם	המקוואה הוא מטיפוס ירושלמי עם מחיצה, היחיד עד כה שהתגלה בבנימין
7	חירבת בד עיסא	14820/15415	מגן וציונית, תשנ"ט	באתר התגלו שלושה מקוואות

מקוואות מסוג זה מוכרים גם מאזורים אחרים בארץ-ישראל. יוצא דופן מבחינה זו הוא המקוואה שהתגלה בחירבת ביר א-דוולי (איור 1), שיש בו פתח כפול. פתח זה נועד להפרדה בין היורדים לטבילה, שהיו טמאים עדיין, ובין העולים ממנה לאחר שהטהרו. מקוואות דומים מוכרים בעיקר באזור ירושלים (רייך, תשמ"א; תש"ן, 34-39). דוד עמית (תשנ"ח) דיווח על מקוואות בעלי מאפיינים דומים, שהתגלו בהר חברון. אפשר שמקוואה זו, בעל הפרדה, מעיד על השפעה ירושלמית, ואולי על החמרה בבניית מקוואות, שנהגה גם במרחב הכפרי של ארץ בנימין. תיאור המקוואות שהתגלו במהלך הסקר הארכאולוגי בארץ בנימין מובא להלן.

איור 1: "מקוואה ירושלמי" בביר א-דוולי בארץ בנימין

2. מקוואה זה נחפר על-ידי צור אבלס (הדו"ח טרם פורסם); תודתי על המידע.

1. ח'רבת אל-ג'דירה (נ"צ 14160/15884)

המיקום: על הדרך הרומית בין הכפר בית אענן לכפר בית ליקיא.
הממצא: בחפירת בדיקה שנערכה באתר בשנת 1992 נחשפו כנסייה מן התקופה הביזנטית ומקווה טהרה מתקופת הבית השני.

תיאור המקווה: המקווה

נחשף בחלקו הצפוני-מזרחי של האתר. המתקן כולל מבוא מלבני (1.8 X 2.7 מ'). שבע מדרגות (שרוחבן 1.52 מ') חצובות למלוא רוחבן ומטויחות מוליכות מפתח הכניסה אל חדר הטבילה (איור 2 ו-3). רוחב הפתח כ-0.8 מ'. המשקוף שבפתח המקווה לא השתמר, כך שאין לדעת האם היה קשות או ישר. חדר הטבילה מעוין בתכניתו (1/9 X 22/5 מ'); אפשר שהחוצבים תכננו מקווה מלבני, אך המדידה "בעין" במהלך החציבה גרמה ליצירת תכנית דמוית מעוין. שלוש מדרגות מטויחות ורדודות, שלא נחצבו למלוא רוחב חדר הטבילה, מוליכות לקרקעית המקווה.

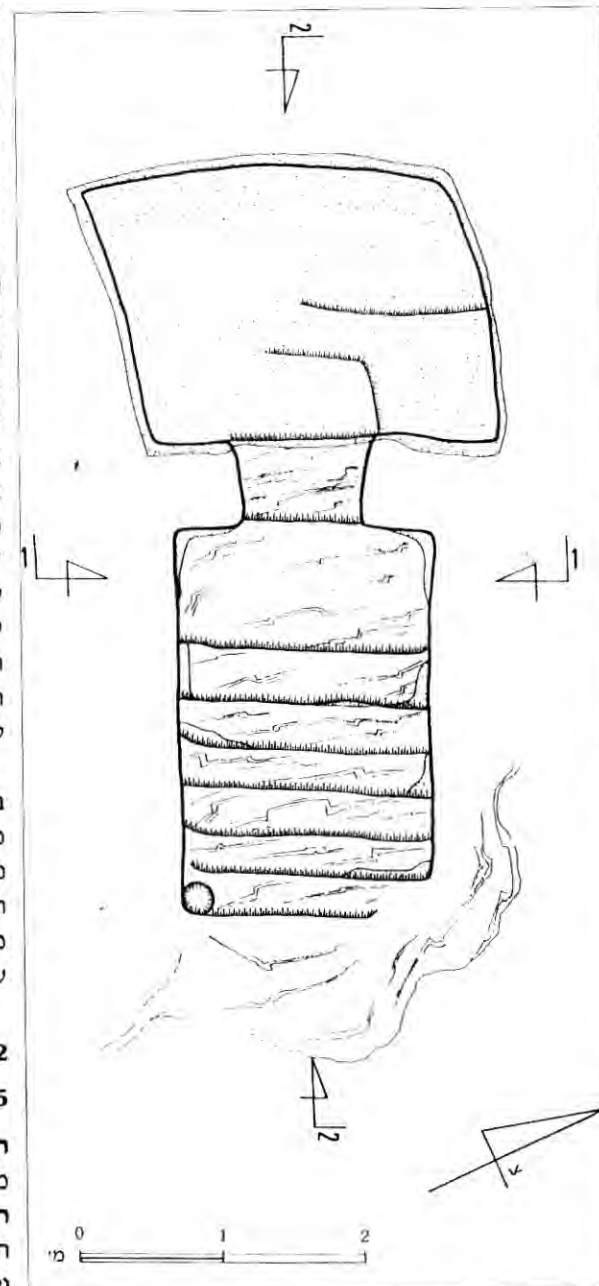
המתקן נוקה בחלקו בדורות האחרונים כדי לשמש מאגר מים מאולתר, ולכן לא נמצאו בו ממצאים מתארכים. תכניתו האדריכלית דומה מאוד למתקנים נוספים מסוגו, שנמצאו בארץ יהודה.

2. ח'רבת כפר שייך (נ"צ

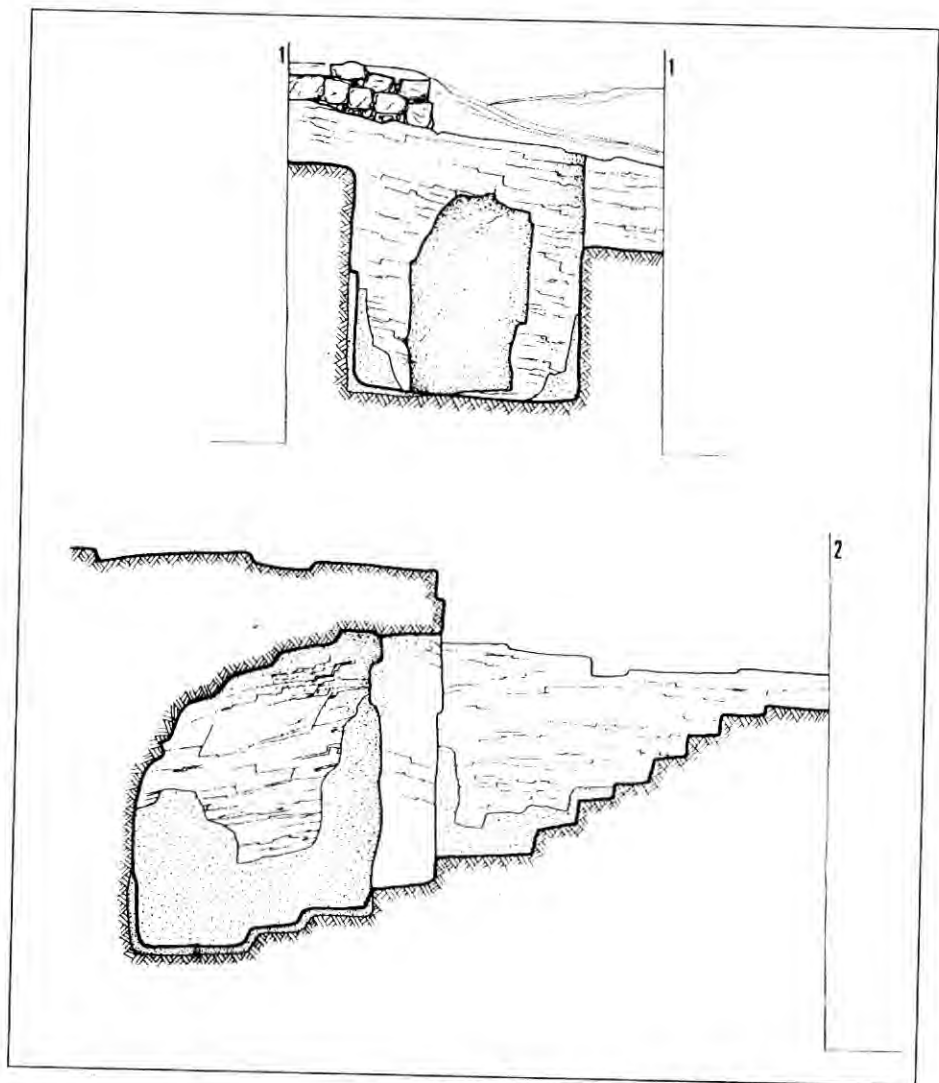
14590/16525)

המיקום: שלושה קילומטרים ממערב לעיר רמאללה.

הממצא: בחלקו הדרומי של האתר התגלה מקווה טהרה וסמוך אליו, מצפון, התגלה בור מים.

איור 2: ח'רבת אל-ג'דירה - תכנית המקווה

איור 3: חתכים בתכנית המקווה בח'רבת אל-ג'דירה

תיאור המקווה: המתקן כולל מבוא וחדר טבילה. תשע מדרגות חצובות ומטויחות הובילו על פנים המקווה, שעל חלק מקירותיו השתמר טיח. המתקן לא נמדד ולפיכך אין אפשרות להביא את מידותיו.

3. ח'רבת ג'רדה (נ"צ 14830/15070)

המיקום: צפונית לכביש המחבר בין הכפר חרבתא לכפר דיר קדיס; כביש זה חצה את האתר לשניים - חלק מצפון לכביש וחלק מדרומו.
הממצא: בחלקו המזרחי של האתר התגלה מקווה טהרה חצוב בסלע.
תיאור המקווה: בחלק העליון של המקווה התגלתה תעלה חצובה בסלע, שהובילה את מי הגשמים. טיח עבה השתמר על דפנות המתקן ועל מדרגותיו.

4. ג'ביא (נ"צ 16515/15625)

המיקום: ארבעה קילומטרים מזרחית ליישוב חלמיש (נוה-צוף), סמוך לכפר כובר מצפונו.
הממצא: בלב המרכז הקדום של הכפר התגלה מקווה טהרה (איור 4).

איור 4: המקווה בכפר ג'ביא – מבט מתוך המקווה החוצה

תיאור המקווה: המקווה השתמר היטב, אך בשל תנאי הסקר לא ניתן היה למדוד אותו. המתקן כלל מבוא, שבתחתיתו הותקנו שבע מדרגות מטויחות, שירדו אל פתח המקווה. בחדר הטבילה הותקנו שלוש מדרגות למלוא רוחב החדר, שנועדו לירידה אל אגן הטבילה.

5. ח'רבת פצה (נ"צ

15870/16230)

המיקום: שני קילומטרים מצפון ליישוב חלמיש (נוה-צוף), בכביש המוביל לכפר עין.

הממצא: מקווה הטהרה ממוקם בחלקו המערבי של האתר, סמוך לשטח חקלאי מסוקל.

תיאור המקווה: המקווה החצוב מורכב ממבוא, שבקרקעיתו ארבע מדרגות מטויחות, שהובילו אל פתח חדר הטבילה. בשל הסחף לא ניתן היה לעמוד על תכניתו.

חדר הטבילה. ניתן לבחין בשרידי טיח, שכיסה את תקרת חדר הטבילה ואת דפנותיו. תעלה חצובה הובילה את מי הגשמים אל תוך המקווה.

6. בית רימא (נ"צ 15990/15985)

המיקום: חמישה קילומטרים מזרחית לבית-אריה, בין הכפרים אנבי סאלח ודיר-עסנה.
הממצא: סמוך לחצר נמצא מבנה מודרני. כן התגלו בור מים ומקווה טהרה במצב השתמרות גרוע.

תיאור המקווה: דומה, שגם מתקן זה היה מורכב ממבוא, שהוליך לחדר טבילה. קשה היה לזהות את המדרגות, שנחצבו בקרקעית המבוא. פתח המקווה נמצא פגוע. על דפנות חדר הטבילה נמצאו שרידי טיח עבה.

3. מקווה זה התגלה על-ידי אייל ארונשטם מטעם קצין המטה לארכיאולוגיה ביהודה ושומרון.

7. אתר סמוך לדיר ניזם (נ"צ 15700/15980)

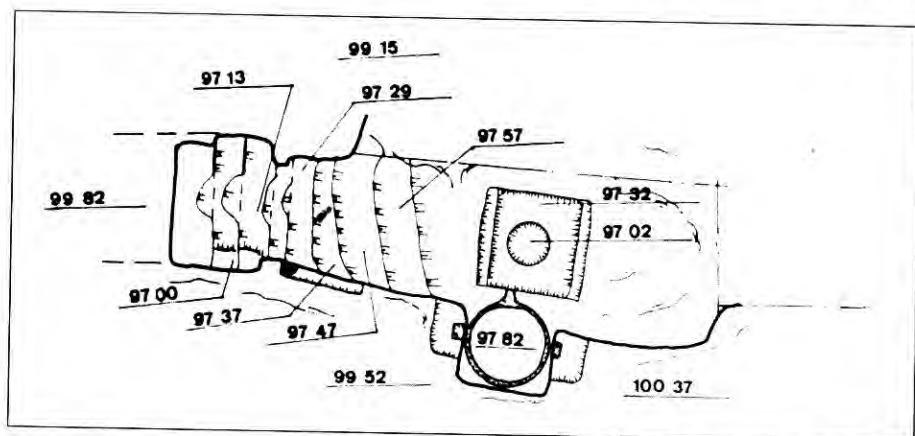
המיקום: מצפון-מזרח לדיר ניזם, צפונית לנ"ג 584 ומערבית לחירבת תיבנה.
הממצא: התגלה בור מים, שבשימושו הראשון היה כנראה מקווה.
תיאור המקווה: נחשפו חמש מדרגות, שהובילו אל פתח עגול, שהוביל כנראה אל בור מים, שצורתו דמוית פעמון. השימוש הקדום בבור כמקווה טהרה אינו ודאי.

8. ח'רבת לטטין (נ"צ 14175/16600)

המיקום: קילומטר אחד צפונית ליישוב גבעת-זאב.
הממצא: בחירבת לטטין נחפר בשנת 1993 בית-חווה (איורים 5 ו-6). מדרום לאתר ומצפון

איור 5: חירבת לטטין – מבט אל המדרגות המובילות אל בית-הבד, שבעבר שימש מקווה

איור 6: תכנית בית-הבד בחירבת לטטין, שבעבר שימש מקווה

לכביש בית-חורון התגלה מתקן מקווה חצוב ומדורג, שאפשר ששימש מקווה טהרה. בתקופה הביזנטית שונה יעודו של המתקן והוא הפך לבית-בד תת-קרקעי.⁴

תיאור בית-הבד: בית-הבד נחשף במרחק של כעשרה מטרים דרומית לבית-החוזה. הוא נחפר רק בחלקו כיוון שנפגע בעקבות עבודות סלילת כביש במקום. בבית-הבד אותרו מרכיבים, המוכרים מבתי-בד נוספים החצובים בסלע: "בתולות", בסיס מתקן סחיטה ובור איסוף. אל בית-הבד, שאורכו הכולל כ-5.5 מ', נכנסו דרך פתח, שנקבע במזרח. ייתכן שניתן לשחזר שלב קדום, שבמהלכו שימש חלק ממתקן הסחיטה של בית-הבד מקווה טהרה חצוב, מדורג ומטויח.

כלי אבן

בימי הבית השני נהגה האוכלוסייה היהודית להשתמש בכלים עשויים אבן, שעל פי ההלכה לא קיבלו טומאה, ולכן היו כשרים תמיד לשימוש (משנה, כלים י, א; ביצה ב, ט; פרה ג, א). את כלי החרס, לעומת זאת, נאלצו לשבור אם נטמאו (סקירת הלכות וממצא ארכאולוגי אצל: מגן, תשמ"ח; Cahill, 1992). עדויות בדבר השימוש בכלי אבן בגליל אצל: גל, תשנ"א). במהלך הסקר בארץ בנימין נמצאו כלי אבן ב-14 אתרים המפורטים בטבלה 2.

טבלה 2: תפוצת כלי האבן בארץ בנימין

מספר	האתר	נ"צ	המקור	הערות
1	חירבת שבלי	14020/15585	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 127	
2	חירבת א-זית	14315/16040		כלי האבן התגלו על-ידי יובל פלג
3	חירבת חלבה	14520/15760		כלי האבן התגלו כתוצאה משוד עתיקות שבוצע באתר
4	חירבת בד עיסא	14820/15415	מגן וציונית, תשנ"ט	
5	חירבת עסקלן	14410/16265	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 41	
6	חירבת מחמה	14325/16340	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 44	
7	חירבת כפר שיין	14590/16525	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 58	
8	חירבת סכריא צפונית	14960/16655	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 65	
9	דרומית לכפר חיזמא	17520/13780	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 478	
10	חירבת עלמית	17600/13690	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 496	
11	מערה מצפון-מזרח לכפר חיזמא	17570/13855	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 480	בית-מלאכה לתעשיית כלי אבן בתקופת הורדוס
12	ואדי פרה	17760/13785	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 511	
13	ג'רת מוסא	17985/13795	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 539	
14	מח'מס	17630/14240	מגן ופינקלשטיין, תשנ"ג, אתר 223	

4. הצעה זו גובשה לראשונה על-ידי רפי פרנקל, ותודתי נתונה לו על כך.

סיכום

מן המחקר הארכאולוגי עולה, שבימי הבית השני התרחב היישוב היהודי בארץ בנימין והגיע לשיא, שלא היה קודם לכן. בסקירה זו הוצגו 15 מקוואות, שנמצאו בארץ בנימין, ו-14 אתרים, שכלי אבן – המאפיינים הבולטים של התרבות היהודית החומרית בתקופה הנדונה – נמצאו בהם. יש לקוות, שהמשך המחקר יאיר פרטים נוספים על היישוב היהודי באזור זה, שלא תואר כמעט במקורות ההיסטוריים.

רשימת מקורות

גל צ', תשנ"א,
 "תעשיית כלי אבן בגליל התחתון", **עתיקות**, 27, עמ' 20–28.
 יתאח מ' וברוך י', תשס"א;
 "סקר ארכאולוגי של שרידי כנסיות ביזנטיות בארץ בנימין", בתוך: יי אשל (עורך), **מחקרי יהודה ושומרון**, הקובץ העשירי, אריאל, עמ' 159–170.
 מגן י', תשמ"ד;
 "קאלאנדיה – חווה חקלאית לגידול גפנים ולייצור יין מימי הבית השני", **קדמוניות**, יז, עמ' 61–71.
 מגן י', תשמ"ה;
 "המקוואות בקדומים ושמורת הטהרה אצל השומרונים", **קתדרה**, 34, עמ' 15–26.
 מגן י', תשמ"ח;
תעשיית כלי אבן בירושלים בימי בית שני, תל-אביב.
 מגן י', תשנ"ה;
 "ארץ בנימין בימי הבית השני", בתוך: זי ארליך ויי אשל (עורכים), **מחקרי יהודה ושומרון**, הקובץ הרביעי, קדומים-אריאל, עמ' 75–102.
 מגן י' ופינקלשטיין י', תשנ"ג;
סקר ארכאולוגי בארץ בנימין, רשות העתיקות, ירושלים.
 מגן י' וציונית י', תשנ"ט;
 "קרית-ספר – עיירה יהודית ובית-כנסת מימי הבית השני", **קדמוניות**, לב, 25–32.
 עמית ד', תשנ"ח;
 "מקוואות טהרה בהר-חברון – נקודת ציון לשחזור היישוב היהודי בימי בית", בתוך: ז"ח ארליך ויי אשל (עורכים), **מחקרי יהודה ושומרון**, הקובץ השלישי, קדומים-אריאל, עמ' 157–189.
 פטריך י', תשמ"ב;
 "מערות מסתור וכתובות יהודיות במצוקי נחל מכמס", **ארץ-ישראל**, יח, עמ' 153–166.
 רייך ר', תשמ"א;
 "משנה שקלים פ"ח מ"ב והממצא, הארכאולוגי", בתוך: אי אופנהיימר, אי רפפורט ומי שטרן (עורכים), **פרקים בתולדות ירושלים בימי בית שני**, ירושלים, עמ' 225–256.
 רייך ר', תשמ"ח;
 "בית-הכנסת ומקווה הטהרה בארץ-ישראל בימי הבית השני, המשנה והתלמוד", בתוך: אי אופנהיימר, אי כשר ואי רפפורט (עורכים), **בתי-כנסת עתיקים, קובץ מחקרים**, ירושלים, עמ' 205–212.

רייד ר', תש"ן;

מקוואות טהרה יהודיים בימי הבית השני ובתקופת המשנה והתלמוד, חיבור לשם קבלת תואר דוקטור, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

Bimson J.J. & Livingstone E., 1987;

"Redating the Exodus", *BAR*, 13/5, pp. 40–53.

Cahill J.M., 1992;

"The Chalk Vessel Assemblages of the Persian/Hellenistic and Early Roman Periods", In: A. De Groot & D.T. Ariel (eds.), *Excavations at the City of David 1978–1985*, vol. III (Qedem 33), pp. 190–274.

"מערות הרומח" – מכלול מערות מפלט בר-כוכבאיות בין ואדי מורבעאת לעין-גדי

רועי פורת וחנן אשל

המחלקה ללימודי ארץ-ישראל, אוניברסיטת בר-אילן

במהלך שנת 2001 ערכו מחברי מחקר זה סקר ארכאולוגי וגאולוגי לאורך מצוק העתקים במטרה לבדוק מערות בקטע שבין עין-גדי לנחל קדרון.¹ כיוון שהחלק הצפוני של אזור זה, החלק שבין ואדי מורבעאת לנחל קדרון, מוכר יותר מחלקו הדרומי (צוער, תשנ"ט), התמקד הסקר באזור שבין עין-גדי לוואדי מורבעאת (מפה 1). אחת ממטרות הסקר הייתה לאתר מערות מפלט, שאינן ידועות עד כה לחוקרי מרד בר-כוכבא. עד כה התגלו במדבר יהודה 27 מערות, ששימשו מקומות מסתור, שפליטים נמלטו אליהן בסופו של מרד בר-כוכבא (אשל ועמית, תשנ"ט). עיון בפריסת מערות המפלט מלמד, שבחלק הדרומי של מדבר יהודה (שהיה בשליטת ישראל עוד לפני מלחמת ששת הימים) התגלו מערות מפלט בר-כוכבאיות אחדות: בנחל דוד, בנחל חבר, בנחל משמר, בנחל הרדוף, בנחל צאלים וממזרח לראש זהר, ואילו בחלק הצפוני (שהיה עד שנת 1967 בשליטת ממלכת ירדן) ידועות רק המערות שבואדי מורבעאת (אשל ועמית, תשנ"ט, 15). כיוון שלא נמצא הסבר מניח את הדעת להבדל זה בין שני האזורים הועלתה הסברה, שיש מקום לנסות לאתר מערות נוספות בחלק הצפוני של מדבר יהודה, ששימשו לאותה מטרה.

בסקר נמצא מדרום לנחל הצפון – ואדי חססה – מכלול של מערות, שמוצע לכנותן "מערות הרומח", כמפורט להלן (מפה 1). מערות אלה לא הוזכרו עד כה בספרות הענפה, שנכתבה אודות מדבר יהודה, ודומה, שהן לא היו ידועות לחוקרים ואף לא למטיילים במדבר יהודה. מכלול זה נמצא מצפון לראש המצוק, שסומן במפות בשם "מדבח סעיד עבידה" ונקרא כיום מצפה ארנון (נ"צ 18653/10495). מדבח סעיד עבידה הוא כינוי, שניתן

1. הסקר נערך מטעם המכון לארכאולוגיה באוניברסיטת בר-אילן ומטעם המרכז לחקר מערות (מלח"ם) שבאוניברסיטה העברית, במימון התכנית לגאופיסיקה וארכאולוגיה באוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה, שבראשו עומד פרופ' עמוס ניר. המחקר הארכאולוגי נערך באחריות אוניברסיטת בר-אילן ואילו המחקר הגאולוגי נערך על-ידי המלח"ם. מטעם אוניברסיטת בר-אילן מִרְכָּז את הסקר רועי פורת, ואילו מטעם המלח"ם – עזריאל רייקין. הרשיון הארכאולוגי לעריכת הסקר הוא: יו"ש 921. במיפוי המערות שמצפון ל"מדבח סעיד עבידה" השתתפו: עזריאל רייקין, ארז בן נתן, ברק גרונו, אסתי דויטש, בן וולט, אסא וולספלד, מיכל טסל, תמר שדה, ליסה תומס ואחרים.